

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Baptismate Paschali Et Origine Ac Ritv Consecrandi Agnos Dei Liber

Panvinio, Onofrio

Romae, 1656

Capvt Sextvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11287

CAPVT SEXTVM.

PAschale tempus publico, seu generali Baptismo præstitutum fuisse compertum est e Panuino, & e Loayfa in Concill. Hispan. tuncque competentes Catechumeni, vel immergebantur fontibus, vel aquis perfundebantur, & aquæ, fontesquè benedicebantur, quod liquet e Victore Vticensi lib. de perseq. Vandal. Benedicebatur siue consecrabatur, & ingens cereus accensus igne, quem cum ampulla eliciebant à Sole (vt in Codicibus Remensi, & Ratoldi legitur) vel e silice solebant excutere; quod iam seruatur ex instituto Zachariæ Papæ, sicuti probat ex eius epistolis Cardinalis Baronius ad annum à Christo nato DCCLI. antea quippe conseruabatur ignis in Lampadibus feria quinta, & ex illis sumebatur Sabbato sancto, quod adnotat Gauantus par. 3. tit. 9. tom. 1. Thesaur. sacr. Rit. Christus namque lapis, & silex dicitur, declaraturquè à Prudentio in hymno v. Cathemerin; cui Diuina inest persona igne denotata. Exstinctis autem nunc luminibus omnibus nocte feriæ quintæ in hebdomada sancta propter moerorem, atque tristitiam ex passione Domini, atque morte conceptam, luctu indicto, atque iusti-

iustitio, & (vt ita loquar) filicernio, vix, dum
 Psalmi recitantur, quindecim accenduntur
 candelæ, quæ XII. Apostolos, & II. Marias,
 vnâque Sanctissimam Dei Genitricem referunt,
 & singillatim extinguuntur præter vltimam,
 quia fides Deiparæ nunquam defecit: tenebræ
 quoque demonstrantur, quibus Sole insolitam
 Eclipsim passo terra omnis fuit circumfusa, e
 Ruperto lib. 5. de Diuin. Offic. & Durando
 lib. 6. c. 71. Rational. At in ipso quod conse-
 quitur Sabbato, mane ob lætitiã Resurre-
 ctionis Christi, & propter gaudium Baptismi
 suscitatur etiam ignis in cereo, & benedicitur
 formulis antiquissimis ab Episcopo & Leuita,
 moxquẽ cerei reliqui, ac lampades vndique
 succenduntur; canit igitur de Nocte Paschali,
 quæ in Sabbato mane celebratur, Ausonius.
Nox lumen referens funalibus anteferendum.
 & Licentius in Carmine ad S. Augustinum in-
 ter eius epistolas perspicuẽ morem illum indi-
 cat hisce versibus. *Et cum Luciferos præconia*
Vesper in ortus Distulerit, sanctumquẽ super be-
nedixeris ignem, sis memor ipse mei. Cum Hip-
 ponem Regium venisset S. Augustinus, à Va-
 lerio Episcopo quamuis flens ordinatus fuit
 Presbyter, cereiquẽ Paschalis proœmium, seu
 Præfationem decantauit in Paschate, vti volũt
 Riuus in eius Vita, & Gretserus lib. 1. de Be-
 ne-

nedict. c. 31. qui adnotat exstare in Bibliotheca Patrum benedictionem cerei Paschalis sub Augustini nomine promptam e m. s. Codice Missali Gotthico, eadem ferè cum Romana, nisi quod in ista encomium Apum omittitur. En illud e Missali Gotthico misto secundum Regulam Isidori dicto Mozarabes, & Toletano. *Non hic Thureis adoletur flamma virgultis, nec in Sabaicis profcunduntur ligna nemoribus, quæ suauitates Cinnamomi rorantes exhalent; sed cera famulatur ex lumine, quæ non polluitur ex parente, cuius natura de flore, cuius ortus e Virgine, cui illa dat genitrix natiuitatis originem, quæ corruptionis nescit errorem.* Sanctus Ambrosius lib. de Pasch. cap. vlt. meminit cereorum Paschalium, & reliquit elegantissimam formulam Benedicendi cereum Paschalem Ecclesiæ suæ Mediolanensi, quæ habetur tomo 6. Bibliothec. Patr. & in Ambrosianæ Missæ Codice. Meynardus tamen in Notis ad S. Gregorij Sacramentar. ignorari ait à quo sit composita. Auctor Antiquitatum Liturgicarum ita refert. *Decet ergo in hoc Domini Saluatoris nostri Vespertine Resurrectionis aduentu ceream nos adolere pinguedinem, cui suppetit candor in specie, suauitas in odore, splendor in lumine, quæ nec marcescente liquore defluit, nec offensam tetri odoris exhalat.*

Enno-

Ennodius Episcopus Ticinensis, qui obiit anno à Virginis partu D L I. Benedictiones duas cerei Paschalis deserto sanè stylo conscriptas suis intexuit dictionibus diuersas ab hisce. Formula Benedictionis in Codicibus tam Remensi scripto à Lambertio Sacerdote, ac solitario, iussu Godelgrandi Presbyteri Monachi, & Decani anno 799. quàm Rodradi Presbyteri florentis anno 853. & Rattoldi Abbatis Corbeiensis anno 986. differt & à vulgari; nam laudes apum amplissimè prosequitur, sicut altera Benedictio, quam refert Meynardus e m. s. Codice Ioannis Auberti, quamquè lubet hic excerpere. [Apes verò sūt frugales in sumptibus, in procreatione castissimæ, ædificant cellulas cereo liquore fundatas, quarum humanæ peritiæ ars magistra non exæquat magnificentiam; legunt pedibus flores, & nullum damnum in floribus inuenitur, partus non edunt, sed ore legentes concepti fetus reddunt examina, sicut exemplo mirabili Christus ore paterno processit, foecunda est sine partu virginitas, quam vtique Dominus dignatus se carnalem matrem habere virginitatis amore constituit,] & c. neque pigebit recensere alteram erutam e voluminibus exaratis calamo in membrana, quæ in Bibliotheca Barberina seruantur (horum alterum notatū

F

est

est numero 2394. aliud varijs pictum figuris; utrumque caractere Longobardico. En illam Remensi, & Rodradianæ omninò persimilem. [Apis omnibus, quæ subiectæ sunt homini animantibus antecellit; cum sit minima corporis paruitate, ingentes animos angusto versat in pectore, viribus imbecillis, sed fortis ingenio. Huic explorata temporum vice cum caniciem hyberna pruinosa posuerint, statim prodeundi ad laborem cura succedit; dispersæ illæ per agros libratis paululum pennis curibus suspensis insidunt, partim ore legere flosculos oneratae victualibus suis ad castra remeant, ibique aliæ inæstimabili arte cellulas tenaci glutino instruunt, aliæ liquentia mella stipant, aliæ vertunt flores in ceram, aliæ natos ore fingunt, aliæ collectis e folijs nectar includunt! O verè beata, & mirabilis Apis, cuius nec sexum masculi violant, fætus non quassant, nec filij destruunt castitatem. Sicut Beata Maria concepit virgo, virgo peperit, virgo permansit.] Esse dicitur & in sacramentario Grimoaldi, seu Grimoldi, forsan Grimaldi, Abbatis Canonici S. Galli, & Archicapellani Ludouici Pij Aug. à Meynardo, quin & alia à Petro Diacono Casinensi composita, qui anno 1130. vixit, uti testatur auctor Antiquitatum Liturgicarum e libello Diuinarum,

Hu-

Humanarumquè Observationum . vnde quot
 erant Ecclesiæ, quot Episcopi, quot Abbates,
 tot erant formulæ Benedictionum huius ce-
 rei . quod colligitur ex epistola S. Hierony-
 mo adscripta superius à me prolata . Idem Li-
 turgicarum auctor affirmat à S. Gregorio Na-
 zianzeno cereum Paschalem memorari; certè
 Antistes eloquentissimus oratione quarta de
 Pascha ita loquitur . *Heri præclare à nobis, &
 propria, & publica luminum gestatione nox il-
 luminata fuit, confluentibus Dignitatibus, &
 plebe, omniquè genere hominum.* Apud quo-
 que in laudes effunditur in oratione in No-
 uam Dominicam numero 43. Patres Conci-
 lij Toletani, qui anno 597. conuenerunt c. 8.
 In peruigilijs Paschæ lucernam, & cereum pe-
 nes se benedici referunt, mandantquè intra
 Vigilias solemniter quoque Benedictionem
 illam peragi, propter gloriosum Noctis Pa-
 schalis Sacramentum; idque apud quasdam Ec-
 clesias Gallæciæ (sunt qui Galliæ legant, puta
 Narbonensis, cuius Episcopi Toletum ad Sy-
 nodos adibant, quia subdita Gotthis Regibus
 erat pars eius Prouinciæ, e Loaisa) in quibus
 omittebatur. Isidorus canonem exhibet, & ex
 illo Thomas Valdensis tomo 3. tit. 24. c. 166.
 Doctrinalis, vbi de Benedictione luminum, &
 candelabris. Cereus autem ille fuit significatus

à columna ignis, quæ præluxit Israëlitis iter in solitudine faciētibus noctu ex Amalario lib. 1. c. 18. de diuin. offic. vbi Benedictionem inferit cerei; vel à lucerna, quam commemorauit solitam accendi manè, ac vespere ante Arcam Testamenti in Sanctuario, e S. Augustino sermone 166. tertiæ partis de Dedicatione. mel quidem Diuinitatem Christi portendit, at cera Humanitatem, vti S. Gregorius in Homil. exponit, idemque prodit Amalarius addens accendi duos cereos lib. 1. c. 17. & 20. quod & obtinet in Pontificio Sacello. Sacramentarium S. Gregorij duos cereos illuminari narrat, quos tenent duo Notarij, vnus in dextro cornu altaris, & alter in sinistro, tum illa duo cereo-stata, quæ antea fuerant illuminata semper antè Pontificem procedere; vbi Meynardus ex more antiquo cereos arduentes Episcopis præferri probat, seu Lampadem à Lampadario passim per vicos, e Theodoret. lib. 5. Hist. c. 34. vbi de reditu S. Ioannis Chrysofomi, & e Meursio in Gloss. Græco-Barb. sed isti cerei non erant Paschales ritu solemnè Benedicti æuo S. Gregorij Magni. Qui Prudentij hymnum tertium, seu 5. Cathemerinon accipiunt de cereo Paschali, vt auctor Liturgicarum, Gretserus, Gauantus, & Theophilus Raynaldus lib. de Agnis Dei iure nuncupatus alter
Chal-

Chalcenterus, falluntur. Est enim (vt Meynardus detegit in Sacramentar. & ad § 2. c. 23. Regular. S. Benedicti) de lumine vespertino, quod olim quotidie in Ecclesia, solemniter etiam quodam ritu accendebatur, dicebaturquè *ωχαρισία*, seu Psalmus *ἐπιλόχμιος* e Davidicis 118. de quo S. Clemens lib. 8. c. 40. Constitut. S. Basilii ad Amphilocho. c. 29. & Interrog. 37. in Regul. & Cassian. lib. 2. recitabatur ille ad Solis occasum, cum Deo agerentur gratiæ, e Sancto Ioanne Chrysoftomo ad illum Psalmum, & e S. Epiphanio; at à Latinis lucernarius, & lucernalis appellabatur. Profectò non diceret illam noctem Prudentius, si de cereo Paschali caneret, sed istam. Ad cereos istos Paschales collocandos in Vrbe præcipuè candelabra nõ lignea, neque Corinthia, seu Corinthio fusa ære, de quibus canit Martialis lib. 14. Epigr. 39. & 40. nec aurea, cuiusmodi erant illa Moysis, & Salomonis, ac Constantini, & Christianorum æuo S. Laurentij, & quæ ab eodem Constantino fuerunt donata S. Nicolao Myrensi, vt his inter sacrificandum vteretur, e Lipomano in eiusdẽ S. Nicolai vita l. 1. Vit. Sanctorum; sed lapidea, seu marmorea præalta, & ingentia quasi Colossæa constructa visuntur in Basilica S. Pauli (quamuis illi nunc præfixa sit Crux, idque fuerit extrà Ecclesiam erectũ,

& in circulo inferiori propè Basem adhuc legitur Leoninis versibus, & inconcinnis cōtextata Epigraphe. [Arbor poma gerit, arbor ego lumina gesto, Porto libamina, nuntio gaudia, sed die festo Surrexit Christus, nam talia lumina præsto.] In Basilica Liberiana, cuius de cereis iam proloquutus sum, in S. Laurentij in agro Verano, seu extra muros; in S. Apollinaris, in S. Pancratij, in S. Agnetis via Numantina, in SS. Nerei, & Achillei, & in S. Cæsarij Ecclesijs, supersunt in hisce duabus ambones, vt in S. Laurentij, & in S. Clemētis, atque S. Mariæ in Cosmedin, siue Cosmidy etiā, seu suggesta, & pulpita, quæ conscendebat lecturus Præfationem Diaconus, sicuti delineatū est minio, alijsque coloribus in perantiquo illo volumine Barberinæ Bibliothecæ, cui Pontificis Maximi, & Imperatoris, ac Episcopi, Comitum, & Leuitæ insunt imagines. Stat in ambone Leuita, ad quem vtriusque per gradus est ascensus, at Comes manu gestat accipitrem, vnde aucupem illum Imperatoris crediderim, qui Græcis præfectus *Ἰερανοτεργίας*, vulgò Falconarius Latinis. In æde Lauretana Virgini Dei Matri sacri Lychnuchi Angelorum specie oblatis sunt; ei enim sacrosancta lumina offerri cælituum par est, quæ à Deo lucem tenebris attulit, e Turfellino in ea Historia. Hierosolymis
ad

ad sanctum Christi sepulcrum, & Ecclesiam sanctæ Resurrectionis cereus diuinitus e cælo ignem concipiebat, & accendebantur lampades, seu per cælestem Nuntium, siue Angelum Paschali tempore, ex Urbani II. testimonio in Concilio Claromontano, vt alias retuli, perdurauitquè mirabile hoc incendium donec à Schismaticis occupata fuit Ecclesia, qui fraudulenter illud imitantur.

CAPVT SEPTIMVM.

EX illo itaque cereo Paschali extra Urbem particulæ (vt in Ordine Romano adnotatur, & post me in Corollario primo refert R.P. Raynaudus) eximi consueuere, detractæquè seruabantur & aduersùs infesta omnia, (putà) incendia, morbos, ruinas, naufragia, cæteraquè adhibebantur. Hinc in Benedictione Auberti effabatur Pötifex, seu Presbyter: [Quocumque loco ex huius aliquid sanctificationis fuerit mysterio deportatum expulsa Diabolicæ fraudis nequitia, virtus Tuæ Maiestatis assistat.] & liquet ex Ennodij Benedictione prima. [Et si quis hinc sumpserit aduersùs flabrorum, aduersùs spiritus procellarū, Tua iussa faciens, sit illi singulare perfugium, sit murus ab hoste fidelibus, Tu Resurrectionis Tuæ tempore, quo vernat anni reuiuiscens infantia